

Skriftligt sakkunnigttrande 16.5.2018

Ärende: RP 16/2018 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kundens valfrihet inom social- och hälsovården och till vissa lagar som har samband med den.

BAKGRUND

FDUV är intresseorganisationen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland. FDUV representerar elva regionala DUV-föreningar och riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. De regionala DUV-föreningarna är verksamma i hela Svenskfinland och har tillsammans cirka 2 800 medlemmar.

Den förestående vårdreformen och de planerade lagstiftningsreformerna kommer att ha en betydande inverkan på hur tjänsterna för personer med intellektuell funktionsnedsättning ser organiseras framtiden. För förbundets medlemmar är det angeläget att få motsvarande tjänster som finskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning får, men på svenska. Personer med intellektuell funktionsnedsättning ska också erbjudas möjlighet att välja mellan olika alternativ, samtidigt som det behövs en viss kontinuitet i nödvändiga vardagliga tjänster som behövs hela livet ut. Tjänsterna måste utvecklas utgående från de stödbehov människor har och inte utgående från vilka strukturer som byggts upp. I dag måste många personer med intellektuell funktionsnedsättning flytta på grund av att de inte kan få det stöd de behöver i närsamhället.

SAKKUNNIGYTTRANDE

Personlig budget

FDUV stöder varmt ibruktagandet av personlig budget. I lagförslaget finns emellertid några punkter som bör förtydligas. Enligt lagförslaget (27 §) förutsätter användning av personlig budget att kunden enligt bedömning har ett kontinuerligt och omfattande behov av hjälp, stöd eller vård och omsorg, och antingen själv eller med stöd kan planera och välja sina tjänster. FDUV anser att kravet på förmåga att själv eller med stöd kunna planera och välja tjänster är otydligt och kan leda till olika tolkningar om vem som uppfyller kriterierna. Det finns en risk att just de personer som har stort stödbehov och vars självbestämmande ofta är begränsat faller utanför denna stödform. Målet med personlig budget bör vara att skapa en helhet som möter den enskilda personens behov, oberoende av om det är stort eller litet.

För att systemet med personlig budget ska fungera bör värdet på denna stödform vara tillräckligt. FDUV vill göra lagstiftaren uppmärksam på situationen i Sverige, där användning av motsvarande system för kundsedel har lett till att det ersatta värdet endast täcker grundservice, medan kunden själv varit tvungen att stå för de kostnader som uppstått då kunden behövt specialservice. I serviceplaneringen och vid beslutsfattandet är det därför viktigt att noga redogöra för kundens helhetsbehov, så att värdet på den personliga budgeten motsvarar de verkliga kostnader som uppstår. Det får inte kosta mera för kunden om hen till exempel behöver tjänster på svenska eller alternativa och kompletterande kommunikationsmetoder.

Kunden bör också kunna byta från en tjänst till en annan enligt behov. Därtill bör landskapet noga följa upp hur den personliga budgeten fungerar i avseende på kvalitet, omfattning och kostnadsutvecklingen. Detta bör göras oftare än en gång per år, särskilt då det gäller nya kunder. I lagförslaget bör också förtydligas vem som ansvarar ifall den personliga budgeten överskrids. Med en kontinuerlig uppföljning kan man undvika att systemet används fel.

Personlig budget i Svenskfinland

Den centrala frågan när det gäller vårdreformen för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning är hur de tjänster som Kårkulla samkommun i dag erbjuder ska organiseras i framtiden? För närvarande är Kårkulla samkommun det enda omsorgsdistriktet som erbjuder tjänster på svenska. Ett förslag är att skapa en särlösning för Svenskfinland genom att ge organiseringsansvaret till ett tvåspråkigt landskap och ombilda Kårkulla till ett särskilt affärsverk som ansvarar för produktionen av de berörda tjänsterna. Förslaget grundar sig på att samla alla svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning under samma tak och på det sättet garantera ett tillräckligt kundunderlag för att upprätthålla specialkunnande inom området. FDUV befarar att denna modell äventyrar valfriheten och försvagar möjligheterna till utveckling och tillgång till andra alternativ. De andra specialomsorgsdistrikten läggs ner i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt den kommande funktionshinderlagen.

Därför anser FDUV att följande synpunkter bör beaktas i det fortsatta arbetet med reformerna:

- Expertkunskapen inom den svenskspråkiga specialomsorgen måste tryggas.
- Ett svenskspråkigt expert- och utvecklingscenter, med specialenheter för undersökning, krisvård och rehabilitering för personer med intellektuell funktionsnedsättning samt fortbildning av personal, blir områdesöverskridande mellan de tvåspråkiga landskapen. Detta skulle ske genom frivilliga samarbetsavtal, som kan justeras enligt behov. Verksamheten kan arrangeras i bolagsform, till exempel som ett samägt bolag för de tvåspråkiga landskapen. Det gemensamma bolaget kan köpa underleverantörstjänster från andra producenter. På detta sätt säkerställer man att det finns ett tillräckligt underlag för de tjänster som förutsätter specialkunnande på svenska. Eventuellt kunde detta breddas till att gälla också andra funktionshindergrupper än personer med intellektuell funktionsnedsättning.
- Övrig verksamhet som i dag produceras av Kårkulla samkommun (boendeverksamhet, arbets- och dagverksamhet mm.) kan ordnas som närservice inom landskapen. Dessa tjänster kan produceras inom landskapens affärsverk eller av privata företag, föreningar och tredje sektorn. Denna modell ger även svenskspråkiga kunder möjlighet att välja mellan olika producenter.

Helsingfors den 16 maj 2018

Lisbeth Hemgård

Verksamhetsledare

Ytterligare information:

lisbeth.hemgard@fduv.fi, 040 526 43 69

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A
FI-00250 Helsingfors
+358 (0)9 434 23 60
fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60
FI-65100 Vasa
+358 (0)6 319 56 52
fduv.vasa@fduv.fi

fduv.fi
facebook.com/fduv.fi
twitter.com/FDUVFinland